

RAAMATUKOGU UUDISED

HARJU MAAKONNARAAMATUKOGU INFOLEHT

Nr 117 (detsember 2024)

Tuleviku raamatukogu on mitmekülgne, avatud ja kogukonnakeskne koht, mis ühendab traditsioonilised raamatukoguteenused kaasaegse tehnoloogiaga ning toetab inimeste õppimist, loovust ja suhtlemist.

(Pilt ja tekst loodud tehisintellekti poolt -
Microsoft Edge Copilot kirjeldab tuleviku raamatukogu)

5.DETSEMBRIL TÄHISTAS VIIMSI RAAMATUKOGU VIIENDAT AASTAT UUTES RUUMIDES

Viimsi Raamatukogu on olnud üks esimesi raamatukogusid Eestis, kes hakkas tegutsema kaubanduskeskuses. Arvud tõestavad, et raamatukogu kui kogukonnakeskuse toomine elanikele lähemale, kuhu on koondunud neile vajalikud põhiteenused, on end õigustanud.

Möödunud viie aasta jooksul on raamatukogu teinud tähelelennu: registreeritud raamatukogu kasutajate arv on kasvanud ligi 16 000 võrra, laenutuste arv kahekordistunud ja külastusi on enam kui kolm korda. Külastuste arvu kasv on erakordselt suur, kuna raamatukogus on arvukalt KOV-i, muude asutuste/organisatsioonide nõupidamisi, koolitusi, lastepidusid ja palju muud.

Tõestunud on uute ruumide projekteerimisel seatud tegevuse eesmärk: raamatukogu on muutunud mitmefunktsionaalseks kogukonna info- ja kultuuriasutuseks, mis on nii õppimise kui kultuuritarbimise ja vaba aja veetmise koht - kõige muu kõrval kohtumispaik avalikus ruumis.

Pea iga päev toimub raamatukogus mingi sündmus - kas kohtumisõhtu kirjaniku või tuntud inimesega, kontsert, filmiõhtu või reisiklubi. Üsna sageli küsivad raamatukogu külastajad imestunult, kas täna õhtul ei olegi suures saalis midagi toimumas. Raamatukogu nii 1. korruse kui 2. korruse näitustealadel vahetuvad iga kuu tuntud ja vähem tuntud kunstnike tööd, kusjuures soovijaid on sageli enam, kui kalendriaastasse mahub. Praegugi on juba 1. korruse näituseala 2025. aasta kõikideks kuudeks broneeritud.

Loomulikult on tõeliseks "maiuspalaks" muusika- ja videostuudiod. Need oleks võinud ehk suuremadki projekteerida, et korruga mahuks harjutama/salvestama rohkem inimesi kui kaks.

Eriti rahul on lapsed ja lapsevanemad laste- ja noorteosakonnaga, kus on võimalik nii koos lugeda kui ka mängida, meisterdada ja kohtuda raamatute keskel kirjanikega. Ja muidugi kaks korda kuus laupäeviti lugeda koos raamatukogu maskott Vimpsikuga.

Juba mitmendat aastat töötab raamatukogu külastajate rõõmuks iseteeninduse täispakett – laenutus- ja tagastusautomaat, mille kasutamine on muutumas üha populaarsemaks.

Raamatukogu viiendat aastapäeva uues kodus või uuestisündi tulid tervitama Riigikogu liige Siim Kallas, Viimsi vallavanem Illar Lemetti, abivallavanemad Annika Vaikla ja Nikolai Bentsler, Villu Veski (kultuuriosakonna juhataja 2019.a.) ja paljud teised. Aukülaline oli arhitekt Mattias Agabus, kellega koostöös raamatukogu projekt valmis ning kes praegu on hea abimees ja nõuandja, kui midagi on vaja juurde ehitada.

Koos ja ühiselt leidsime, kui oluline on raamatukogu jaoks ruum ja asukoht, kus juba järgmisel aastal on võimalik suurejooneliselt tähistada Viimsi Raamatukogu 105. sünnipäeva.

Tiiu Valm
Viimsi Raamatukogu

LAPSED JA NOORED VIIMSI RAAMATUKOGUS

Viimsi lastel oli sel aastal raamatukogus palju toredaid tegemisi. Suvelugemisest oli juba põhjalikult juttu septembrikuu infolehes. Mida me veel tegime?

On olnud vahvaid kohtumisi mitmete huvitavate inimestega. Meil käisid külas Piret Raud, Ketlin Priilinn, Kätlin Kaldmaa, Jaanika Palm, Janno Põldma ja Kristi Kangilaski. Vaimse Tervise Sarja raames külastas Viimsi raamatukogu vanglakaplan Allan Kroll. Jõudumööda võtame osa Lugemisisu programmist.

Lähemalt tahaksin aga tutvustada meie maskott Vimpsiku maja projekti. Aasta algas sellega, et valmistusime Jõuluküla näituse lõpupeoks (Jõuluküla näitusest oli juttu eelmise aasta detsembrikuu infolehes). Kaalusime mitmeid ideid, kuidas pidu läbi viia ja millega osavõtjaid rõõmustada. Kas valmistada ühiselt üks suur maja? Lõpuks kutsusime peo külaliseks hoopis Jaanika Aasranna Teeme Teistmoodi käsitöö- ja kunstitarvete kauplusest, kes tutvustas digilõikurit, millega jõulumajakeste pinnalaotused välja lõikasime. Aga maja mõte jäi ootele. Sai tellitud 1,5 meetri kõrgune papist mängumaja, mida saab ise värvida ja kokku panna. Arvasime, et sellest võiks saada maskott Vimpsiku maja. Teadagi on meie maskott täpiline ja tema majagi võiks olla täpiline. Meile tulid appi Viimsi Kunstikooli lapsed, kes meie maja täpiliselt värvisid. Suve läbi ilutses Viimsi Raamatukogu laste- ja noorteosakonnas kollane värvikirevate täppidega papist majake. Maskott Vimpsik lõikas lindi läbi, laulis koos lastega maja ehitamise laulu ja läks rõõmsalt suvepuhkusele. Lapsed lustisid täiega - eriti väiksematele külastajatele meeldis majake väga.

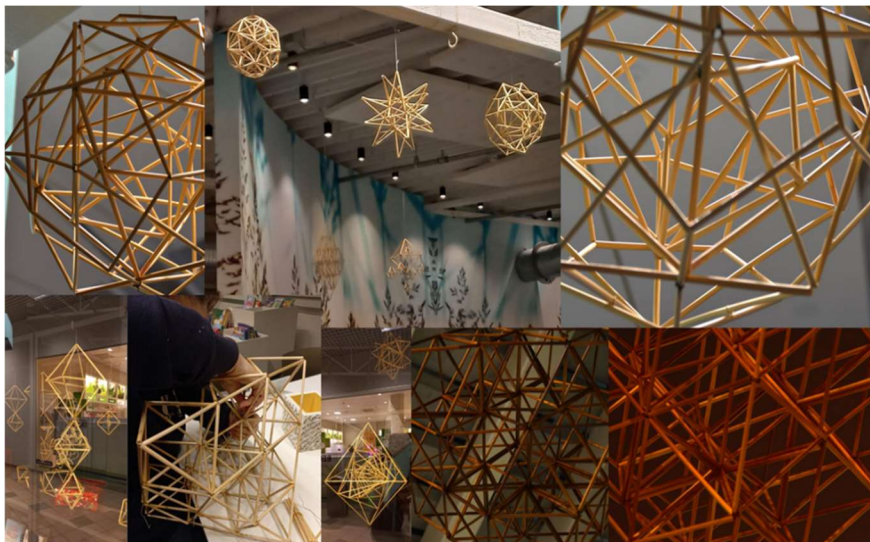
Vanavanemate ja lastelaste laagris osalejaid pildistasime Vimpsiku maja taustal. Töötoas voltisid ja kaunistasid nad pildiraamid ja said värskest väljaprintitud foto omatehtud pildiraamiga koju kaasa.

Vimpsiku Maja ukse küljes oli postkast, kuhu lapsed said Vimpsikule oma joonistusi ja kirju postitada. Sügisel jätkusid Vimpsiku jutu- ja mängutunnid ning Vimpsikul oli laste kirjadest palju rõõmu. Maskott Vimpsik lõbustab väikeseid lugejaid laupäeviti kaks korda kuus. Sel aastal korraldame kord kuus ka laupäevaseid meisterdamisi – peredele meeldib laupäeviti raamatukogus ühiselt aega veeta.

Väga populaarsed olid märgipressi töötoad, aga voltisime ka kevadlilli, katsetasime spirograafi ja meisterdasime emadepäeva kaarte, tegime taaskasutusmaterjalidest pliatsitopse. Lisaks Viimsi Raamatukogule oleme korraldanud töötube ka Randvere ja Püüsi Raamatukogus.

Selle aasta detsembri alguses sai Viimsi raamatukokku üles jõulukroonide näitus ja toimusid ka jõulukroonide meisterdamise töötoad.

Lisaks Viimsi Kunstikooli laste valmistatud kroonidele saame eksponeerida ka Eesti Rookoondise liikmete Urmas Veersalu ja Anne Erlachi põnevaid rookroone.

Nüüd on aasta kohe-kohe läbi saamas. Mõned jõulutunnid veel jäänud... Küllap uuel aastal on samuti üllatusi varuks.

Sune Teemaa-Reinpõld
Viimsi Raamatukogu

ÄÄSMÄE RAAMATUKOGU 100

Ääsmäe Avalik Raamatukogu asutati 6. detsembril 1924.a. Saue valla Keskraamatukogu osakonnana Ääsmäe Kooli juures. 1956. a Ääsmäe Raamatukogu suleti ja raamatud viidi Jõgisoo (naaberküla) raamatukogu täienduseks ning ääsmäelastel tuli 23 aastat leppida laenutuspunktiga.

1979. a hakkas raamatukogu taas olema Ääsmäe Raamatukogu, vanas mõisahoones. 1992. a. jaanuarikuust on raamatukogu Saue valla bilansis ja 1993. a kolis raamatukogu oma lugejatele lähemale, Ääsmäe Lastepäevakodu hoonesse.

Aasta 2000 oli raamatukogule suur muudatuste aasta – 19.

juunil kolis raamatukogu uutesse ruumidesse Ääsmäe Põhikooli spordihoones. Sellest päevast algas raamatukogu tihe koostöö põhikooli ja noortekeskusega Exit ühise eesmärgi nimel – meie noorte abistamine õppematerjali leidmisel hariduse omandamiseks ja vaba aja aktiivseks sisustamiseks.

2002. aastast sai raamatukogust universaalne infokeskus ja valmis Ääsmäe Raamatukogu internetilehekülg.

2024. a augustis kolis raamatukogu ajutiselt Ääsmäe külakeskuse ÄKKK ruumidesse, sest Ääsmäe kooli spordihoone koos raamatukogu ja noortekeskusega oli amortiseerinud ning lammutati täies mahus. Uue hoone ehitus on alanud ja 2025. a sügiseks plaanime tagasi kolida uude raamatukogu jaoks ehitatud ruumidesse.

Sünnipäeva tähistasime terve nädala. Sünnipäevanädala hommikutel külastasid meid meie kõige väiksemad lugejad, Ääsmäe lasteaiarühmad, kaasas imeilusad fantaasiaküllased õnnitluskaardid ja mõnel rühmal ka sünnipäevalaul raamatukogule.

Koos vaatasime, millistes hoonetes on Ääsmäe raamatukogu 100 aasta jooksul tegutsenud. Uurisime erinevaid sünnipäevaraamatuid, millest ühte neist ka koos lugesime ning seejärel meisterdas iga laps endale peomütsi, et siis üheskoos mängida või lausa tantsida.

Ääsmäe kooli 1.- 4. klassile tõi külakostiks muinasjutte tuntud ja armastatud muinasjutuvestja Piret Päär.

Laste lugemisklubi pidutses samuti. Koos meisterdati peomütsid, et siis mängida erinevaid lugemis-ja sünnipäevamänge. Laste lugemisklubi osalejate poolt valmis Piret Päärile vahva ühistöö muinasjutukogumiku „Õnneliku inimese särk“ ainetel.

Sünnipäevanädal tipnes peoga kõigi meie lugejate jaoks. Laupäeval juubelihommikul pakkusime lugejatele kohvi ja imemaitsvat Ääsmäe Külaplatsi kohviku poolt valmistatud torti. Soovi korral sai lahendada sünnipäevaviktoriini ning iga lahendaja sai valida kingiks omale meelepärase raamatu. Viktoriini lahendamisel oli abiks ka sünnipäeva puhul valminud Ääsmäe raamatukogu infoleht. Kogu nädala jooksul sai uudistada Ääsmäe raamatukogu kroonikaid.

Täname kõiki juubelinädalal osalejaid heade soovide ja kingituste eest!

Kersti Jürimaa
Ääsmäe Raamatukogu

EMKÜ SÜGISKOOLITUS PÄRNUS

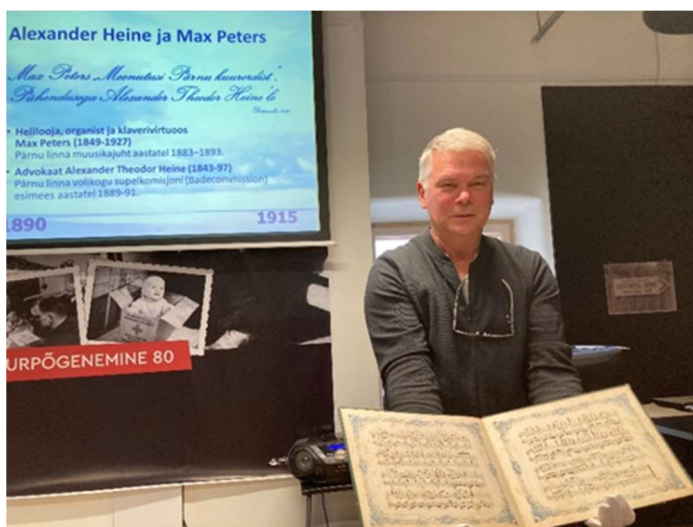
Kaunis sügisese Pärnus toimus 11.-12. oktoobril EMKÜ (Eesti Muusikakogude Ühenduse) sügiskoolitus. Esimesel päeval võeti meid lahkesti vastu Pärnu Muuseumi klubiruumis Musse.

Päeva esimese ettekande tegi Feliks Kütt, kes on olnud aastast 2000 Endla teatri muusikajuht. Ta on loonud muusikalise kujunduse või originaalmuusika paljudele lavastustele. Veel on ta tegutsenud basskitarristina mitmes popansambelis, sealhulgas aastatel 1994-2007 ansambelis „Genialistid“ ja loonud ka laule. Meile rääkis Feliks Kütt oma tööst muusikajuhina Endla teatris.

Peale lõunat toimus giidituur Pärnu Muuseumis. Meile anti ülevaade Pärnumaa ajaloost ja huvitavatest leidudest püsinäitusel „11000 aastat ajalugu – Elamusi vanast ajast.“

Päeva lõpetuseks rääkis Pärnu Muuseumi kunsti- ja fotokoguhoidja Tiit Kask meile väga värvikalt ja innustunult Pärnu kuurordi ajaloost "Pärnu - supelsakste paradiis." Ta on teinud 2003. aastal magistrikaadi teemal „Pärnu kuurordi kujunemis- ja arengulugu aastatel 1838 – 1940“. Pärnu kuurordi sünniaastaks peetakse 1938, kui mere ääres alustas tegevust esimene supelasutus. Hea ülevaate kuurordi kujunemisloost leiab järgmiselt lingilt:

<https://kuurort175.weebly.com/kuurort.html>

Pildil näitab Tiit Kask meile nooti Max Petersi klaveripalaga "Meenutusi Pärnu kuurordist"

Esimese koolituspäeva õhtut sisustas teatrietendus „Mullingari kandis“ Endla teatris.

Sügiskoolituse teine päev algas Eliisabeti kirikus, kus ootas meid eesti üks tunnustatumaid organiste Ines Maidre, kes rääkis väga huvitavalt kiriku ajaloost. 1750. aastal pühitsetud Eliisabeti kirik on barokkperioodi silmapaistvamaid sakraalehitisi Eestis. Kirik on oma nime saanud Venemaa keisrinna Jelizaveta auks, tänu kellele eesti kogudusele oma luterlik kirik võimaldati.

Põhjaliku ülevaate saime kiriku orelite saamisloost. Ines Maidre elab ja töötab Norras Bergeni Griegi Akadeemias õppejõuna. Suviti viibib palju Pärnus, mis on tema sünnilinn ja seetõttu õnnestuski meil temaga kohtuda ja kuulata emotsioonideküllast ettekannet. Ines Maidre näitas kiriku mõlema orelitööpõhimõtteid ja esitas mitu lugu orelil. Ines Maidre kohta leiab infot <https://interpret.ee/liikmed/ines-maidre/>

Pildil Ines Maidre esinemas Eliisabeti kiriku vanemal, 1928.a. pühitsetud orelil.

Kirikust liikusime edasi Pärnu Uue Kunsti Muuseumisse, kus oli meile giidiks muuseumi juhatuse liige Marie Soosaar-Virta, kuna Mark Soosaar oli parasjagu hõivatud Pärnu Filmifestivalil žüriiliikmena. Kuid lõpuks leidis muuseumi juht M. Soosaar aega meiega liituda ja jagada oma mõtteid muuseumi käekäigust ja seal parasjagu üleval olevatest näitustest.

Muuseumis olid vaatamiseks Eesti Akvarellistide Liidu aastanäitus „Looduse kajad“ <https://mona.ee/eesti-akvarellistide-uhenduse-eau-aastanaitus-looduse-kajad/> ja Christi Kütt'i vaibanäitus „Hõbevalge Kolme värvi vahel“ <https://mona.ee/christi-kutti-autorinaitus-hobevalge-kolme-varvi-vahel/>

Oli sisutihe ja meeleolukas koolitus, mille lõpetasime ühise lõunasöögiga kohvikus „Epheus“.

Merle Hansen
Harju Maakonnaraamatukogu

Kasutatud allikad:

https://www.etis.ee/CV/Tiit_Kask/est/
https://et.wikipedia.org/wiki/P%C3%A4rnu_Eliisabeti_kirik

JÕULUÜRITUSED MAARDU RAAMATUKOGUS

Maardu Linna Raamatukogus toimusid imelised jõulupeo üritused! Lastele pakkus toredat tegevust jõulumänguasjade värvimine, jõulupuu kaunistamine, mängud, mõistatused ja loomulikult külastas meid jõuluvana!

Ajalooosakonnas on näitus "Jõulutuju", kus on esindatud 20. sajandi kuusehted ja isetehtud jõulukaardid.

Maardu Linna Raamatukogu

EESTI MAAKONNARAAMATUKOGUDE KOGEMUSREIS GÖTEBORGIS

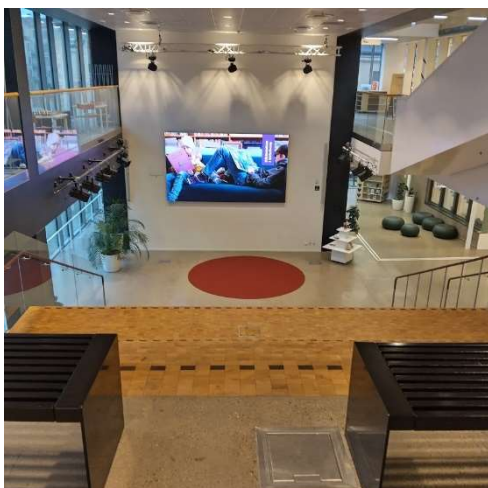
Eesti maakonnaraamatukogude esindajad külastasid koos Rahvusraamatukogu ja kultuuriministeeriumi esindajatega 12.-15. novembril Göteborgi raamatukogusid. Jõudsime vaadata Göteborgi linnaraamatukogu ja selle mõnda harukogu ning tutvuda Göteborgi Ülikooli haridusraamatukoguga. Teema, millele reisil erilist tähelepanu pöörasime, oli ligipääsetavus.

Lisaks raamatukogudega tutvumisele saime ühel õhtul kokku poliitiku ja feministi Marianne Mikkoga, kelle elu on jagatud Eesti ja Göteborgi vahel. Ja muidugi tänu rahvusvahelise tööle ÜRO naisteõiguste konventsiooni (CEDAW) järelevalve komisjoni liikmena ka teiste riikide vahel. Nagu ta ütles - üks asi, mida ta väga hästi oskab, on kohvri pakkimine. Marianne Mikko soovitusel külastasime ka Ilon Wiklandi näitust linnaraamatukogu kõrval asuvas kunstimuuseumis.

Juba esimesel päeval saime Rahvusraamatukogu korraldustiimilt ülesande külastada linna raamatukogusid ja jälgida kahe erineva külastajagrupi vaates (nt lapsed, ratastoolis inimesed, hiljuti Rootsi kolinud) raamatukogu kasutamise lihtsust ja ligipääsetavust kirjandusele ja teenustele.

Kolmapäeval külastasime koos Göteborgi linnaraamatukogu peamaja, kus meile tegi tutvustava ringkäigu ja rääkis raamatukogust Jonas Tistelgren. Raamatukogu avati praeguses hoones 1967. a. 2012-2014 toimus majas suurem renoveerimine ja hoone laiendamine.

Raamatukogus on 4 korrust, millele pääseb lifti kasutades. Liftil on märgistus ka vaegnägijate jaoks ja häälteavitused korrustele saabumisel. Samuti viivad liftist teenindaja lauani taktilised märgistused.

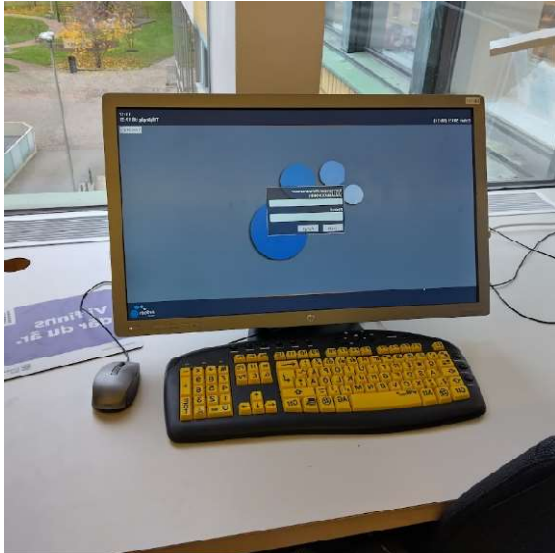

Raamatukogul on 24 harukogu. 2022 alustati ujuvkogu projektiga, nii et raamatuid võis tagastada suvalisse harukokku ja nad ei jõudnud tagasi algkogsusse. See tekitas segadust ja raamatud hakkasid kuhjuma teatud harukogudesse. Seejärel võeti kasutusele IMMS (Intelligent Material Management System) <https://lyngsoesystems.com/library/intelligent-material-management-system>. Selle abil leiavad raamatud endale süsteemis parima koha ja riiulid on kõikjal ühtlaselt või vastavalt vajadusele raamatutega kaetud. Näiteks on võimalik jälgida, et a-tähelga rootsikeelse ilukirjanduse riiul on liialt tühi ja tellida juurde 50 cm vastavat kirjandust. Süsteem arvestab ka raamatute paksusega.

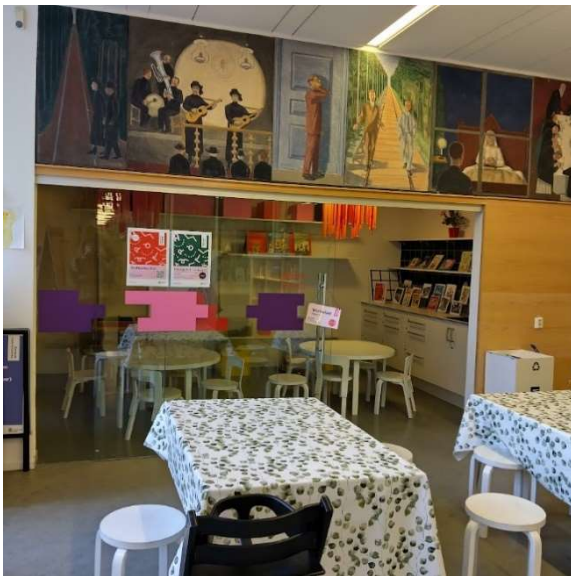

Raamatuid tagastades lähevad need sorteerimiskeskusesse, kus need raamatukogude vahel vastavalt vajadusele ümber jagatakse. Ühes kuus käib süsteemist läbi u 200 000 raamatut, ühel päeval maksimaalselt 10 000. Sellises logistikasüsteemis ei liigu periodika ja raamatud erivajadustega lugejatele (audioraamatud jms).

Erivajadusega lugeja jaoks on raamatukogus ka eriosakond, kus saadaval audioraamatud, samuti suurema kirjaga raamatud. Ka lugejaarvutid on seal teistsuguse klaviatuuriga. Erivormis kirjanduse lugemiseks tuleb ennast raamatukoguhoidja juures registreerida, kuid eraldi töendit nt arstilt ette näitama ei pea.

Lasteosakonnas on igati mõeldud erinevas eas laste peale. On eraldi väikelaste ala ja ruum vaikseks beebiga tegelemiseks. Samuti on olemas köök ja võimalus raamatute lähedal ka lõunatada.

Riulite otstes on lisaks siltidele pildid selle kohta, millist kirjandust riulist leida võib.

Mugavaks on tehtud kirjanduse valimine – kui ei tea, mida lugeda, on ette valmistatud vastavale eale lugemiskotid, kus sees mitu teost. Erinevad valikud on tähistatud numbritega. Sarnased kottides lugemiskomplektid on tehtud ka erinevas keeles lugejatele.

Rootsis arvestatakse palju mitmekeelsete inimestega, lisaks rootsi keelele on antud võimalus lugeda teise keeletaustaga või sisserännanud inimestele ka oma emakeeles. Raamatukogus on raamatuid 98 keeles (sh. eesti keeles), 12 keelt on nn eelistatud keele seisundis ja nendes keeltes on raamatuid ka rohkem. Erinevas keeles tehakse ka ettelugemisüritusi ja keelekohvikuid, mille läbiviijateks vabatahtlikud või raamatukogu enda teise emakeelega töötajad.

Göteborgi kohta kirjandust saab lugeda eririivulilt. Vanem kirjandus ei ole peidetud hoidlasse vaid on ka lugejate poolt kättesaadav, mis sest, et asub arhiiviriivulitel.

Raamatukogul on kaks raamatukogubussi, mis sõidavad igapäevaselt koolidesse ja lasteaedadesse lastele kirjandust jagama ja tutvustama. Meie grupil õnnestus ühes bussis ka sees käia ja lahke töötajaga juttu ajada.

Külastasime harukogu Biblioteket 300 m², mis avati peamaja ümberehitustööde ajal ühena neljast nn asendusraamatukogust. Raamatukogu asukoht oli aga nii hästi valitud ja külastajaid nii palju, et hiljem seda sulgeda ei saanudki. Haruraamatukogu asukoht nihkus küll mõnikümmend meetrit, kuid asub endiselt liikluse tuiksoonel trammiteede ristumiskohas.

Seetõttu on ta mugavaks peatuskohaks või kiireks läbipõikamiseks väga sobiv. Raamatukogu pole suur, nagu ka nimest näha, kuid inimeste hulgas väga populaarne.

Hästi ligipääsetavaks muudab raamatukogu ka see, et ta on avatud tõesti iga päev, sh näiteks jõulupühade ajal ja uue aasta esimesel päeval.

Opening hours City Library 300 m ²	
December 2 - 8 (v. 49)	
23 Monday	08:00 - 20:00
24 Tuesday Christmas Eve	08:00 - 20:00
25 Wednesday Christmas Day	08:00 - 20:00
26 Thursday Rising day of Christmas	08:00 - 20:00
27 Friday	08:00 - 20:00

Samuti on raamatukogule (ja ka teistele asutustele) tehtud nn ligipääsetavuse inventuuri ja hoone ja selle lähiümbruse andmed on kättesaadavad ligipääsetavuse andmebaasis, millele viitab kollane TD viide kodulehtedel. [TD Availability](#) See tähendab, et erivajadusega inimeste ligipääsuvõimalused on kaardistatud ja piltide ja mõõtudega ka täiendatud.

Veel huvitavat.

Linna raamatukogust saab laenata ka kontserdi- ja teatripileteid etenduste tasuta külastamiseks, neid on küll vaid 3x2 piletit, aga on osutunud väga populaarseks ja samasuguse koostöö vastu tunneb huvi ka ooperimaja.

Raamatukogus pakuvad vabatahtlikud kõrgkoolist lastele abi kooliülesannete lahendamisel. Seegi ettevõtmine on väga populaarne.

Raamatukogus toimub projekt "Igaüks on vanavanem", kus vanemaealised loevad lastele ette ja mis seeläbi pakub võimalust erinevate põlvkondade kohtumiseks ja omavaheliseks suhtluseks, kui oma pereliikmed on näiteks kaugel.

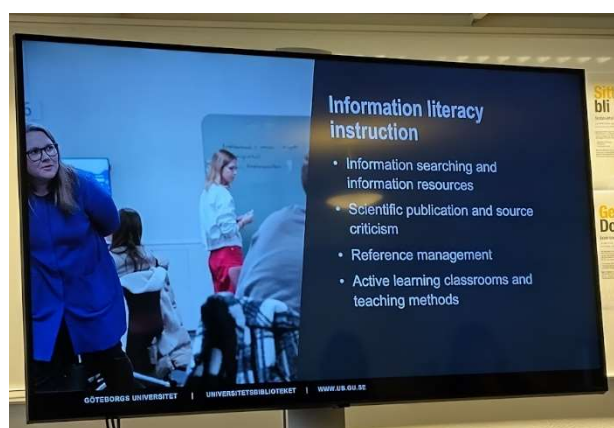
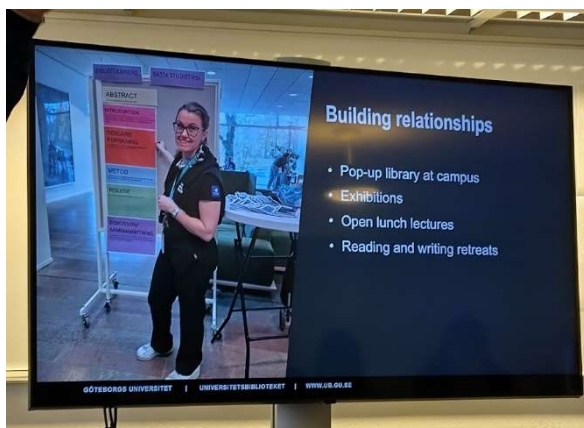
Teine suurem raamatukogu, kuhu jõudsim, oli Göteborgi ülikooli raamatukogu (Göteborgs Universitetsbibliotek) üks osakond - peamiselt haridusteenimisele, pedagoogikale, spordile ja toitumisele keskendunud ülikoolihoones asuv nn haridusraamatukogu - Pedagogiska biblioteket. Maja ehitati algselt kindluseks kaitseks taanlaste eest, seejärel sai sellest linnale haigla ja polikliinik, kust alles 2000. a kolisid tervishoiuasutused välja ja 2006. aastal alustas tööd haridusasutus. Göteborgi ülikooli raamatukogu on Lundi ja Uppsala kõrval üks suurematest ülikooliraamatukogudest.

Seegi raamatukogu on pea iga päev avatud, raamatukogu külastab päevas u 5000 inimest ja raamatukogus on kokku u 1700 õpikohta. Kirjandust hangitakse vastavalt õppejõudude ja õppurite soovitudele, riigilt saadakse ka sudeksemlari.

Haridusraamatukogus on ka väiksem kogu lasteraamatuid, mida pedagoogid oma töös kasutavad ja vanade õpikute kogu, aastast 1906 kogutakse ka elulugusid.

Raamatukogu põhiülesandena ei vaadata raamatute hoidmist ja laenutamist vaid suurema pildina teadmiste kättesaadavaks tegemist, info ja toetuse pakkumist üliõpilastele ja ka teistele linnakodanikele.

Linnakodanikele on see raamatukogu atraktiivne just suurema valiku e-allikate ja vanemate ajalehtede/ajakirjade lugemiseks. Ligipääs andmebaasidele hanitakse ühiselt koos teiste ülikoolidega.

Aina suurem on e-allikate(e-raamatute, andmebaaside) osakaal, kuni 90%. Seega pööratakse tähelepanu infokirjaoskuse arendamisele, üliõpilaste juhendamisele teadustööde kirjutamisel, paremate õpitingimuste loomisele. Raamatukogu püüab olla ise proaktiivne – minnakse kohale pop-up raamatukoguga ühiselamutesse, küsitakse palju tagasisidet nt küsitluste, välkintervjuude, valge tahvliga. Toimuvad koos lugemise ja kirjutamise üritused ja püütakse igati õppuritele toeks olla. Raamatukogus on selleks eraldi haridusosakond, kus töötab ligi 40 inimest.

Eesti raamatukoguseaduse uuendamise kontekstis võib mainida, et Rootsis on raamatukoguseadus väga üldsõnaline ja kohalikel omavalitsustel on väga suur õigus otsustamisel, milline kohalik raamatukogu olema peaks. Küll on toodud välja lastetöö ja haavatavamate ühiskonnagruppidele erilise tähelepanu pööramise nõue. Suuremad raamatukogud teevad omavahel tihedat koostööd, Rahvusraamatukogu koostab plaane ja strateegiaid ja aitab nt arengukavade koostamisel.

Jandra Peegel
Harju Maakonnaraamatukogu
Fotod: Jandra Peegel ja Signe Heiberg (RaRa)

Kasutatud allikad:

Stadsbiblioteket på Götaplatsen <https://goteborg.se/wps/portal/start/uppleva-och-gora/bibliotek/hitta-biblioteken>

Stadsbiblioteket 300 m² <https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/stadsbiblioteket-300m2>

Göteborg library <https://goteborg.se/wps/portal/start/uppleva-och-gora/bibliotek>

Göteborgs universitetsbibliotek <https://www.ub.gu.se/en>

Intelligent Material Management System <https://lynqsoesystems.com/library/intelligent-material-management-system>

Tillgänglighetsdatabasen <https://www.t-d.se/en/TD3/Avtal/Goteborgs-stad/Stadsbiblioteket-300m2/>

KOHTUMISPÄEV 5. DETSEMBRIL RAE VALLA RAAMATUKOGUS - TUTVUSIME TEHISINTELLEKTIGA

Kohtusime Harjumaa raamatukogudega 5. detsembril Rae Valla Raamatukogus kohtumis- ja koolituspäeval, kus meile esinesid Rahvusraamatukogust meediapädevuse spetsialist Kateryna Botnar ja uue meediapädevuse projekti juht Anastassia Dratškova. Uue projekti tutvustusele eelnes huvitav seminar praktiliste ülesannetega, mille viis läbi Kateryna.

Uurisime erinevaid artikleid ja info analüüsimise tunnuseid, et mõista, kuidas tehisintellekt mõjutab tekstipõhist informatsiooni. Lahendasime pildiviktoriini, kus pidime ära tundma, kas pilt on loodud tehisintellekti, pilditöötuse või hoopis fotolavastuse abil. Saime praktilisi näpunäiteid, kuidas erinevaid pilte analüüsida ja nende allikat tuvastada.

Foto: Ingrid Kuusk

Saime teadmisi, kuidas tehisintellekti saab kasutada väär- ja desinformatsiooni loomiseks ning kuidas sellist manipuleerimist ära tunda. See on võimalik, aga muutub järjest keerulisemaks.

Foto Anastassia Dratškova

Kes ise kohal ei viibinud või soovib teema kohta veel lisa lugemist ja teadmisi, siis jagame järgmisel leheküljel Kateryna soovitusi ja tunnis viidatud materjale. Lisainfot saab ka aadressilt desinfo@rara.ee.

MATERJALID TEHISINTELLEKTI JA MEEDIA TEADLIKKUSE KOHTA

INFO RAHVUSRAAMATUKOGUST:

E-mäng „Ole teadlik internetis ja meedias“: <https://www.rara.ee/materjalid/ole-teadlik-internetis-ja-meedias/>

Teised veebiviktoriinid: <https://www.rara.ee/materjalid/?categories=infopadevus>

Blogi <https://www.rara.ee/uudised/raamatukogud-teavad-koike-ka-meediapadevusest/>

Desinformatsiooni ja meediapädevuse alase kirjanduse lehekülg:

<https://www.rara.ee/uuri/desinformatsioon/>

Otsinguportaal: https://portaal.rara.ee/primo-explore/search?vid=372NLE_V1&lang=et_EE

TÖÖRIISTAD:

TI loodud piltide tuvastamiseks: <https://www.aiornot.com/#home>

Tekst videoks: <https://openai.com/index/sora/>

Tehisaru tekstide tuvastamise võimalused: <https://gptzero.me/>, www.zerogpt.com,
www.grammarly.com/ai-detector

LUGEMIST/KUULAMIST:

Kuidas eristada tehisintellekti abiga loodud pilti:

Weber, Joscha .Fact check: How can I spot AI-generated images?

<https://www.dw.com/en/fact-check-how-can-i-spot-ai-generated-images/a-65252602>

Tehisintellekti ja valeinfo seostest:

Vunš, Marta. Valeinfo: paljastatud. Propaganda, valeinfo ja tehisaru: mida uskuda ja mida mitte <https://epl.delfi.ee/artikkel/120176522/valeinfo-paljastatudpropaganda-valeinfo-ja-tehisaru-mida-uskuda-ja-mida-mitte>

Tehisaru võimalustest ja ohtudest:

Vilo, Jaak. Jaak Vilo: tehisintellekti rakendamine Eesti arengu heaks nõuab koostööd.

<https://www.err.ee/1609393291/jaak-vilo-tehisintellekti-rakendamine-eesti-arengu-heaks-nouab-koostood>

Aavik, Andres. Andres Aavik: tehisaru ohtude eest kaitseb privaatne keelemudel

<https://www.err.ee/1609318644/andres-aavik-tehisaru-ohtudeeest-kaitseb-privaatne-keelemudel#lg=1&slide=0>

Tehisaru rakendamisesest oma töös:

Tehisaru kasutamise suunised Sisekaitseakadeemia õppe- ja teadustöös.

Sisekaitseakadeemia https://www.sisekaitse.ee/et/tehisaru-kasutamine-oppe-ja-teadustoos?language_content_entity=et

Kukkuv õun. Kuku-raadio podcast. <https://kuku.pleier.ee/podcast/kukkuv-oun/147049>

TUTVUSIME UUE MEEDIA- JA DIGIPÄDEVUSE PROGRAMMIGA

Meedia- ja digikirjaoskus on osa infopädevusest, mis on raamatukogu töös oluline oskus. Need pädevused toetavad meie igaühe infovastupidavust – valeuudiste, manipulatsioonide, populismi, valeinfo jm kiire leviku juures on ülimalt tähtis kasvatada endale kaitsekihti ja infovastupidavat meelt.

Enamus senistest Eesti meediapädevuse koolituskavadest ja projektidest on olnud suunatud lastele ja noortele (alates lasteaiaast kuni ülikoolini). Vähem tähelepanu on pööratud täiskasvanutele (v.a. kindlad sihtrühmad, nagu lasteaia- ja kooliõpetajad). Seda nišši asus täitma Kultuuriministerium, kes Šveitsi-Eesti koostööprogrammi raames hakkab pakkuma tasuta meediapädevuse koolitusi meediapädevuse vaatevinklist kõige haavatavamale sihtrühmale: eri keele- ja kultuuritaustaga Eesti elanikele vanuses 50+. Sihtrühma valiku tingisid selle esindajate kehvemad digioskused (mis omakorda piirab nende juurdepääsu usaldusväärsele online meediale), pika aja jooksul välja kujunenud meedia- ja infotarbimise harjumused ja hoiakud (harjumus tarbida nt venekeelset, sh Vene Föderatsioonis toodetud, ajakirjanduslikku sisu), vajadus lõimida nad Eesti ühisesse informuumi ning kaitsta pahatahtliku ning Eesti ja Lääne vastu vaenuliku propaganda, aga ka Eesti informuumis tegutsevate petturite vastu.

2025. aastal saab seega alguse uus projekt “;MeediaRadar”, mille eesmärgiks on :

- aidata raamatukogu külastajatel, eelkõige üle 50-aastastel eri keele- ja kultuuritaustaga inimestel eristada meediatarbimisel faktidel põhinevat infot valeinfost;
- anda näpunäiteid ja juhendeid, kuidas hoiduda pettuste ja manipulatsioonide küüsi sattumast;
- õpetada digimaailmas edukaks toimetulemiseks digivahendite kasutamist.

Uue projekti raames on raamatukogutöötajatel võimalik end täiendada digi-, meedia- ja infopädevuse teemadel fookusega teadmiste edasiandmisele oma kogukonnale, eelkõige erineva keele- ka kultuuritaustaga inimestele.

Programmi esimeses etapis pakutakse koolitusi raamatukogutöötajatele, kes saavad projekti teises etapis korraldada üritusi oma raamatukogudes, ühineda võrgustikuga ja end projekti käigus täiendada. Esimene meedia- ja digipädevusekoolitus Harjumaa raamatukogudele on plaanis korraldada 12. märtsil RaRa väikeses majas Narva mnt-l. Täpsem info veel saabub, aga oodatud on osalejad igast vallast ja linnast, eriti neist, kus rohkem muu emakeelega elanikke.

Sellele koolituspäevale järgneb teine, kus saab juhiseid andragoogika, psühholoogia ja õpetamise meetodikate vallas. Täpsem koolituskava on veel välja töötamisel, aga projekti teises etapis toimuv raamatukoguhoidja poolne koolitus sihtgrupile saab olema igati toetatud läbi ühiste koolitusmaterjalide, esinejate ja omavahelise koostöö.

Projekt viiakse ellu aastatel 2024-2028 Šveitsi - Eesti koostööprogrammi toetusmeetme "Sotsiaalse kaasatuse toetamine" raames. Meetme eesmärk on suurendada sotsiaalset kaasatust Eesti ühiskonnas ja parandada Eestis elavate, eelkõige eri keele- ja kultuuritaustaga inimeste võimalusi ühiskonnas aktiivsemaks osalemiseks.

Meedia- ja digioskusi arendavast programmist saab lugeda ka: <https://www.rara.ee/raamatukogudele/meedia-ja-digipadevuse-arendamine/>. Täpsemat infot saab aadressil desinfo@rara.ee ja peagi ka Maakonnaraamatukogu poolt.

Olete väga oodatud osalema!

Anastassia Dratšova
Eesti Rahvusraamatukogu projektijuht
Kateryna Botnar
Eesti Rahvusraamatukogu meediapädevuse spetsialist
Jandra Peegel
Harju Maakonnaraamatukogu

Lisainfot ja lugemist/vaatamist meediapädevuse teemal

Raamatututvustus: raamat sellest, miks me usume ja jagame valeinfot:

<https://www.rara.ee/uudised/raamatutuvustus-raamat-sellest-miks-me-usume-ja-jagame-valeinfot/>
(„Misbelief. What makes rational people believe irrational things“ / Dan Ariely)

Raamatututvustus: Netflix'i põlvkond <https://www.rara.ee/uudised/raamatutuvustus-netflixi-polvkond/>
(Literacy and identity through streaming media: kids, teens, and representation on Netflix / Damiana Gibbons Pyles)

„Kuidas orienteeruda info virvarris?“ -Pärnus 24. oktoobril toimunud Meediahariduse konverentsi mõned ettekanded/materjalid on samuti veebis kättesaadavad:

Meediahariduse konverents 2024: Kuidas orienteeruda info virvarris?

<https://www.youtube.com/watch?v=QspZcgRCYKo>

Piret Jeedas. Dialoogis õpime kuulama, väljendama ja häid küsimusi esitama.

<https://www.rara.ee/uudised/dialoogis-opime-kuulama-valjendama-ja-haid-kusimusi-esitama/>

David Vseviiov. Desinformatsioon on ajaloo eakaaslane”.

<https://www.rara.ee/uudised/rara-raadio-david-vseviiov-desinformatsioon-on-ajaloo-eakaaslane/>

“Kuidas orienteeruda info virvarris?": lisalugemist <https://www.rara.ee/uudised/kuidas-orienteeruda-info-virvarris-lisalugemist/>

IGAL TALVEL OMA NOORUS

TULI TALI, TALI TULI,
TALI TULI, JAA!
TALVETUUL TÕI LUMETUISU,
VALGE ILMAMAA.

KÕIK ON HOOPIS ISEMOODI
KIRKAS TALVEVALGUSES.
HEA ON TALVE IMETLEDA
ERITI TA ALGUSES.

Ott Arder

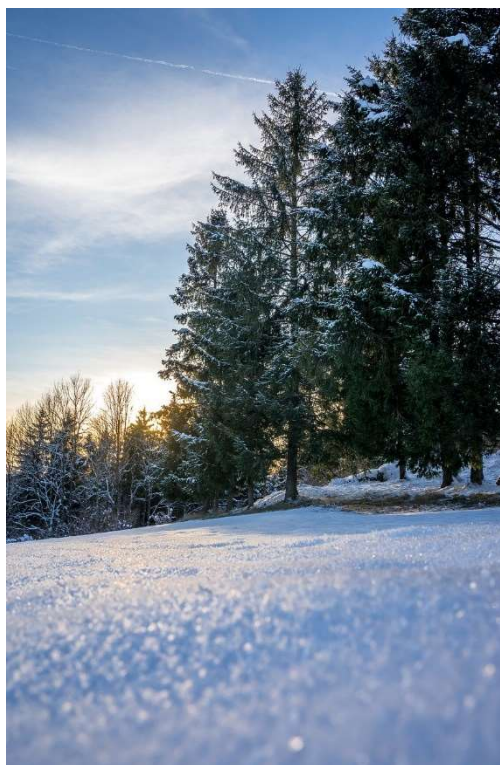

Foto: Pixabay

RAHULIKKE SAABUVAID JÕULE JA LÕBUSAT AASTAVAHETUST!

Suur tänu kaastööde
saatjatele!

Infolehe koostas
Jandra Peegel
Harju Maakonnaraamatukogu